

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat pyytäneet 5.2.2021 lausuntoa valtioneuvoston periaatepäätöksestä liittyen kiertotalouden strategiseen ohjelmaan (VN/13551/2019).

Ympäristöministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö julkistivat 13.1.2021 ohjelmaehdotuksen ”Uusi suunta – Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi”, jonka laatiminen on ollut osa hallitusohjelman tavoitteita. Ohjelmaehdotuksen suositusten ja ehdotusten pohjalta on valmisteltu luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi, jossa linjataan keskeiset tavoitteet sekä eri ministeriöiden ja hallinnonalojen toimet ohjelman kiertotalousohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätöksestä ja ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi ovat linjassa Turun kaupunkistrategian 2029, Hiilineutraali Turku 2029 -tavoitteen sekä Turun kaupunginvaltuuston vuonna 2018 hyväksymän ilmastosuunnitelman kanssa. Turussa kiertotalous on keskeinen osa kaupungin ilmastopolitiikkaa ja tärkeä keino ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi.

Kiertotalouden strateginen ohjelma on valmisteltu keskeisten ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja sidosryhmien kanssa yhteistyössä. Työskentelyä tukivat neljä teemaryhmää, joista erityisesti Kunnat ja alueet -teemaryhmässä Turun kaupunki toimi aktiivisesti. Turun kaupunginjohtaja oli teemaryhmän puheenjohtaja. Kunnat ja alueet teemaryhmässä pyrittiin etsimään ja tuomaan esille konkreettisia ja vaikuttavia toimia, joilla kiertotalousyhteiskuntaan voidaan siirtyä. Periaatepäätöksessä on oikein tunnistettu teemaryhmän viesti siitä, että haluttujen vaikutusten aikaansaaminen edellyttää merkittävää panostusta tki-rahoitukseen ja että kiertotalous on nostettava kestävää talouskasvua tavoittelevan elinkeinopolitiikan strategiseksi painopisteeksi.

Periaatepäätöksen toimenpiteet kiertotaloutta edistävän TKI- ja ekosysteemitöiminnan sekä demonstraatio- ja laiteinvestointien rahoituksen vahvistamisesta sekä kansallisten kiertotalouden innovaatioekosysteemien kasvattamisesta ja vahvistamisesta ovat kiertotalouden strategisen ohjelman toteutumisen kannalta keskeisen tärkeitä ja kannatettavia (kohdat 4.1. ja 4.4.).

Rahoitus- ja investointituet kiertotalouden ratkaisuihin mahdollistavat kuntien ja alueellisten kiertotalousekosysteemien syntymisen, tukevat kuntien elinkeinopoliittisia ponnisteluja ja edistävät siten kuntien ja alueiden elinvoimaa sekä työpaikkojen syntymistä. On kuitenkin huomioitava, että nyt toimijaksi pääsääntöisesti mainitun Business Finlandin rahoitusmekanismit eivät välttämättä parhaimmalla mahdollisella tavalla tunnista alueiden erityispiirteitä eivätkä sovellu alueellisen yhteistyön, ja alueen vahvuuksista käsin tapahtuvan kehittämisen tukemiseen.

Strategisen ohjelman menestyminen ja jalkautuminen edellyttävät merkittävästi aluekehittämisen rahoitusväylien kautta suuntautuvaa rahoitusta, joka mahdollistaa kiertotalousekosysteemien kehittämisen aluelähtöisesti ja alueiden ominaispiirteistä ja resursseista lähtevän yhteistyön kautta. Tässä kuntien elinkeinotoimi ja seudulliset elinkeino- tai alustayhtiöt alueidensa asiantuntijoina ovat keskeisiä toimijoita ja pystyvät vauhdittamaan kiertotaloutta käynnistämällä kiertotalouden kiihdyttämöitä, luomalla uusia kiertotalouskonsepteja, aktivoimalla kiertotalousverkostoja sekä rakentamalla ja kehittämällä kiertotalouden alustayhtiöitä ja ekosysteemejä. Myös kuntien kaavoituksella, kuntatekniikalla ja rakentamisen suunnitella ja ohjauksella on keskeinen rooli tavoitteiden toteuttamisessa.

Suurimmat kaupungit ovat myös kiertotalouden edistämässä keskeisimpiä toimijoita, ja niissä tapahtuva kehitys on avainasemassa, kun tavoitellaan ohjelmataavoitteiden jalkautumista, mahdollisimman tehokasta toimeenpanoa sekä kansallisen tason vaikuttavuutta. Suurten kaupunkien merkitys ja rooli ohjelmaluonnoksen toimeenpanossa tulisikin tulla konkreettisemmin esille.

Periaatepäätöksen kohdissa 4.2., 4.3. ja 4.4. on mainittu useita toimenpiteitä, joissa Turku ja muut kiertotalouden edelläkävijäkaupungit ja -kunnat voivat toimia keskeisinä hiilineutraalien kiertotalouden suunnitelmien toimeenpanijoina ja kiertotalouden strategisen ohjelman vastuuministeriöiden kumppaneina. Työvälineinä toimivat valmistuneet tai valmisteilla olevat kiertotalouden tiekartat. Turun Circular Turku -resurssiviisauden tiekartta esimerkiksi vauhdittaa koko Turun seudun siirtymää kohti kiertotaloutta ja sisältää toimenpiteitä viiteen painopisteeseen: 1) ruokaketjut ja ravinnerakennukset, 2) rakennukset ja rakentaminen, 3) energijärjestelmä, 4) kuljetus ja logistiikka sekä 5) vesikierrät.

Periaatepäätöksessä ehdotetaan (kohta 4.3.) kansallisen osaamisverkoston perustamista tukemaan kuntien ja alueellisten ekosysteemien työtä. Verkoston perustamisessa on tärkeää huomioida, että toiminta jalkautuu ministeriöiden tasolta kuntiin ja alueille. Toiminta tulee suunnitella sellaiseksi,

että sen konkreettinen vaikuttavuus on mahdollisimman suuri ottaen erityisesti huomioon pienemmät kunnat sekä ne toimijat, jotka eivät normaalisti löytäisi sen palveluita.

Kiertotalouden strateginen ohjelma on valmisteltu kattavasti eri sidosryhmien kanssa ja työskentelyä ovat tukeneet teemaryhmien lisäksi mm. kansalaisraati ja verkkoaiivorihi. Ohjelman koordinoitua varten esitetään perustettavaksi johtoryhmä. Sidosryhmien ja esimerkiksi kuntien kytkeminen johtoryhmän työskentelyyn ja kiertotalouden strategisen ohjelman toteuttamiseen on jatkossakin tärkeää.

Laikko Outi

Turun kaupunki - Johdon tuki, Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö